

**Деркачова О. С.**

доктор філологічних наук,  
професор кафедри педагогіки початкової освіти  
Прикарпатський національний університет  
імені Василя Стефаника

### **Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх вчителів**

*Стаття присвячена особливостям сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх вчителів. На прикладі навчальної дисципліни «Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх педагогів» розглянуто пріоритетні напрямки і завдання сторітелінгу в педагогічній науці, а також з'ясоване його значення для формування особистості вчителя.*

**Ключові слова:** сторітелінг, історія, мистецтво сторітелінгу, текст, професійна підготовка, вчитель.

***Derkachova O. The art of storytelling in the professional development of future teachers. The article deals with the peculiarities of storytelling in the professional development of future teachers. On the example of the discipline "The Art of Storytelling in the professional development of future teachers" the priority ways and tasks of storytelling in pedagogical science are considered, as well as its importance for the formation of the teacher's personality.***

**Key words:** storytelling, story, art of storytelling, text, professional preparation, teacher.

Сторітелінг – прийом, сутність якого полягає у побудові історії, сюжетної розповіді, яку промовець розповідає аудиторії для кращої презентації необхідної інформації. Мистецтво розповіді історії стає чи не найважливішою навичкою сучасної успішної людини. Сторітелінг важливий у мистецтві, освіті, бізнесі тощо. Курси навчання писання та розповіді історій українській аудиторії пропонують smm-ники, інстаблогери, письменники (наприклад, курси письменницької майстерності Катерини Бабкіної чи Ірени Карпи). Вміння

розказати історію – це не лише про вміння донести, пояснити важливу інформацію, а й уміння презентувати себе та свої професійні навички, вміння побудувати чітке та логічне висловлення з необхідними та доречними прикладами, обґрунтуваннями тощо.

Одним із перших навчати мистецтву створення історії став американський сценарист Роберт Маккі, який у 1983 році прочитав перший семінар «Сторі» (STORY Seminar class). Згодом (1997 рік) побачила світ його книга «Оповідь. Субстанція, структура, стиль та принципи письмової екранізації» [10]. Ця книга є однією із найпопулярніших і must read для письменників-сценаристів. У ній автор на прикладі більше сотні фільмів демонструє особливості творення якісної історії. Зараз є популярним його ресурс «Сторілог». Ще одним розробником сторітелінгу вважають Девіда Армстронга, який описав цей метод у своїй книзі «MBSA: Managing by Storying Around». Згодом з'являється книга Анетт Сіммонс «Сторітелінг. Як використовувати силу історій» (1998). У цій книзі – чимало історій з бізнесу, а також авторка розповідає про те, як «працюють» історії, як вони допомагають завоювати довіру читача, також вона розбирає кілька типів історій, які можна адаптувати до різних обставин та аудиторій.

У 2015 році з'являється книга Елізабет Гілберт «Велика магія. Творче життя без страху», де авторка світових бестселерів розповідає про творчий потенціал, виникнення ідей, про важливість допитливості у творенні світу-розповіді [5]. Серед українських читачів також популярними є книги «250 фішок, що їх має знати письменник» Чака Ведінга [3], що побачила світ у 2011 (перекладена українською у 2019), яка містить практичні поради не лише авторам, а й тим, хто хоче навчитися створювати власний текст; Вільяма Зінссера «Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів» (2016, переклад – 2019) [6], в якій поради для тих, хто хоче писати, але сумнівається у своїх силах, а також поради, як створювати різноманітні тексти; Кіндри Холл «Сторітелінг, який не залишає байдужим (переклад 2020), в якій авторка вважає сторітелінг одним із успішних бізнес-прийомів, а майстерність оповідача тією навичкою, яку може набути кожний [12]; Блека Снайдера «Врятуйте кицьку! Як блискавично писати

живі тексти (переклад – 2021), що містить поради створення яскравих історій, принципи їх моделювання, різноманітні техніки текстворення [11].

У 1928 році в українському літературному просторі з'являється книга Майка Йогансена «Як будується оповідання. Аналіз прозових зразків» [7], в якій письменник дає поради молодим авторам щодо структури, мови, персонажів оповідань, та того, як їх створювати.

У 2019 році виходить книга Сергія Гаврилова «Всі крапки над «І»сторією», де автор вчить, як через історію подати цікаво та образно будь-яку інформацію, як розвивати ідею, як створювати сюжет та вивести яскравого персонажа.

Згодом (2020) з'являється книга-зошит «Звичка писати» Катерини Бабкіної. Вона для роботи зі словом та над собою, про пошуки натхнення, розуміння, що таке слово, історія, образ; у ній подано вправи на покращення навичок писання історій. У цьому ж році з'являється «Сторітелінг для очей, вух і серця» Марка Лівіна, в якому автор на конкретних прикладах говорить про секрети вдало побудованої історії, про таємниці розуміння та відчуття слова у тексті.

Книги, присвячені мистецтву творення та розповіді історій, упевнено завойовують український книжковий ринок, стають популярними серед читачів – і не лише тих, які мріють про кар'єру письменника, адже сторітелінг – це «актуальна комунікаційна технологія, одна з сучасних форм комунікації виробника зі споживачем. Метод Storytelling полягає в популяризації через іміджеві проекти яскравих історій успіху і кар'єрного злету відомих особистостей, які здійснили свою заповітну «американську мрію» – політиків, кінозірок, співаків, дизайнерів, бізнесменів, мільйонерів, мільярдерів. (...) Storytelling було визнано найкращою бізнес-ідеєю 2006 року» [2].

Щодо сторітелінгу в освіті, то у 1989 році побачила світ книга Кірана Егана, сучасного філософа з питань освіти, «Навчання як сторітелінг», в якій він робить акценти на використанні уяви у навчанні та розвитку дитини [14]. Важливим є у практиці навчання сторітелінгу праця «Розповідь та оповідь у викладанні та навчанні дорослих» історикіні науки Маргарет Россітер (2002),

яка переконана, що буття існує у нашому сприйнятті як певні історії, що можуть впливати на наше життя [15].

Сторітелінг розглядається науковцями як здатність опису подій за допомогою розповіді та додаткових мультимедійних елементів [13]; як розповідь-обмін знаннями й досвідом, що мають на меті розкрити причинно-наслідкові зв'язки між явищами чи подіями [16], як сучасну комунікаційну технологію, що стає «якісно новим методом навчання й виховання в Українській новій школі» [2]. Н. Бондаренко виділяє такі функції сторітелінгу: мотиваційну, об'єднувальну, комунікаційну, впливу, утилітарну [2]

Сторітелінг універсальний, інтерактивний гнучкий. Він стимулює та розвиває уяву, збагачує новими знаннями, урізноманітнює навчальний процес. За допомогою цього методу «можна досягти важливих результатів: 1) поживити освітній простір, зняти напругу, створити невимушену атмосферу; 2) встановити тісніший контакт між учителем і учнями, повернути й утримати їх увагу» [2].

З метою ознайомлення студентів з особливостями створення та розповіді цікавої історії нами було введено спецкурс «Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх педагогів». Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи сторітелінгу, його види, функції, структура, а також графічний та цифровий сторітелінг. Навчальна дисципліна «Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх педагогів» є складовою освітньо-професійної програми підготовки майбутнього вчителя початкової школи, яка входить до циклу професійної підготовки як дисципліна вільного вибору студента. Мета вивчення дисципліни - ознайомити студентів з основами сторітелінгу, розкрити специфіку педагогічного сторітелінгу, допомогти майбутнім вчителям оволодіти навичками сторітелінгу та творчопису. Вона вивчається у 3-му семестрі та є доповненням до курсів літературознавчого, педагогічного та методичного спрямування. Вивчення цього курсу поглибить літературознавчу підготовку майбутніх учителів, сприятиме розумінню особливостей сторітелінгу в сучасному світі, навчить майбутніх педагогів основам

творчопису. Практичні заняття, передбачені дисципліною, покликані забезпечити якісне самостійне формування студентами вміння складати історію, структурувати та аналізувати наявні, використовуючи як літературознавчу базу, так і сучасні стратегії роботи з художнім твором. Основні цілі - забезпечити студентів необхідними знаннями з предмету вивчення та сформувати в них практичні вміння, які вони зможуть застосувати у навчанні, у подальшій професійній діяльності вчителя школи, у якості промоутерів та популяризаторів освіти, навчання та читання. Вивчення дисципліни передбачає опрацювання таких тем: Сторітелінг у сучасному світі. Поняття сторітелінгу. Огляд сторітелінгових книг. Відомі письменники про мистецтво розповіді історій. Сторітелінг як ефективний метод навчання та виховання; Сторітелінг про сторітелінг. Загальна характеристика. Види сторітелінгу (культурний, соціокультурний, міфи та легенди, jump story, сімейний, дружній, особистий). Функції сторітелінгу; Структура історії. Сюжети: 4 чи більше (класичний, подорож, боротьба з монстром, історія Попелюшки, день бабака, квест)? Тема. Герої. Інтрига. Мова розповіді. Рецепт історії; Графічний сторітелінг. Комікси. Графічний роман. Постерна історія; Цифровий сторітелінг. Інтерактивна мультимедійна історія. Мультимедійний журнал-презентація. Інтерактивна просторова історія. Інтерактивна часова вісь. Історія-гра; Сторітелінг на уроках. Пасивний та активний сторітелінг. Вчитель творець історії. Учень творець історії; Як написати власну історію: практичні поради. Робота з картками натхнення; Контент. Герой. Драматургія. Деталі та емоції; Спонтанність. Експромт. Натхнення. І сторітелінг. Робота з картками Проппа.

Студенти знайомляться з некомерційним та комерційним сторітелінгом, пасивним та активним, звертають увагу на роль заголовків історій, вчать розрізняти види історій за змістом, формулювати вдалі початки та узагальнення, залучати слухачів до участі у сторітелінгу. Також звертаємо увагу на вигадане та достовірне у створених історіях, на важливість сюжетних ходів та сюжетних ліній, персонажів, присутності загадки. Майбутні вчителі працюють з картками Проппа та Кемпбела Е., Аултона Г. [8]. Застосовуємо такі прийоми навчання

розказування історій: зразки історій, розповідь за планом, аналіз історії. Серед допоміжних – запитання, асоціювання, підказка-натяк.

Сторітелінг є важливою складовою діяльності сучасного вчителя, адже гарна історія допомагає зацікавити, пояснити, тримати увагу. Також для вчителя – це здатність логічно мислити, оперувати фактами, розвивати творчу уяву, працювати над власним мовленням – усе те, чому він потім зможе навчити учня. Як зазначає Чак Вендіг, «Історії керують світом і в той саме час пояснюють нам наше місце у ньому. Вони допомагають нам зрозуміти себе та тих, хто нас оточує. Хороша історія має таку саму силу, що і куля, котра вилітає з рушничі кілера» [3, с. 37].

### *Література*

1. Бабкіна К. Звичка писати. Київ: Комора, 2020. 136 с.
2. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. №7 (174). С. 130-135
3. Вендіг Ч. 250 фішок, що їх має знати письменник. Харків: Фабула, 2019. 160 с.
4. Гаврилов С. Всі крапки над «І»сторією. Київ: Rabulum, 2019. 296 с.
5. Гілберт Е. Велика магія. Творче життя без страху. Львів: ВСЛ, 2017. 254 с.
6. Зінссер В. Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів. Київ: Наш формат, 2019. 288 с.
7. Йогансен М. Як будується оповідання. Київ: Rabulum, 2019. 128 с.
8. Кемпбел Е., Аултон Г. Кілька рядків щодня. Київ: ArtHuss, 2020.
9. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух і серця. Харків: Наш формат, 2020. 184 с.
10. Маккі Р. Оповідь. Субстанція, структура, стиль та принципи письмової екранізації. Київ: АРК.ЮЕЙ, 2021. 520 с.
11. Снайдер Б. Врятуйте кицьку. Харків: Vivat, 2021. 240 с.
12. Холл К. Сторітелінг, який не залишає байдужим. Київ: YakabooPublishing, 2020. 240 с.

13. Akgun A., Keskin H., Ayar H., Erdogan E. The Influence of Storytelling Approach in Travel Writing on Readers' Empathy and Travel Intentions. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 207. P. 577–586.
14. Egan K. Teaching as storytelling. An alternative approach to teaching and Curriculum in the elementary school. Chicago, 1989. 115 p.
15. Rossiter M. Narrative and stories in adult teaching and learning. *Clearinghouse Digest Resources Information Center*. 2002. № 473. P. 147.
16. Sole D., Wilson D. Storytelling in organizations: The power and traps of using stories to share knowledge in organizations. *LILA*. 2002. P. 1-12.